

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ "Кібернетичний фаховий коледж" Економіко-технологічного інституту імені Роберта Ельворті

ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

«ВВЕДЕНО В ДІЮ»
Директор коледжу

Ольга Щербина

ПРОГРАМА навчальної практики

для здобувачів фахової передвищої освіти освіти 2 курсу спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
(освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»)

Схвалено

Методичною радою
Протокол № 8 від 20 травня 2025 року
Заступник директора з організації навчального процесу, голова методичної ради коледжу

Світлана ФРУНЗА

Затверджено

Педагогічною радою Протокол №5/25 від 3 червня 2025 року

Наталія Чиглінцева

ВСТУП

Складовою навчального процесу у закладах вищої освіти є практичне навчання, що проводиться із метою поглиблення та закріплення теоретичних знань, формування вмінь і набуття навичок самостійного виконання професійних завдань.

Практика має велике значення для підготовки конкурентоспроможних фахівців для підприємств, установ і організацій різних форм власності та приватного бізнесу відповідно до професійного призначення молодших спеціалістів.

1.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна практика зі спеціальності проводиться у четвертому семестрі у кабінетах фінансових та облікових дисциплін. Практику проводять викладачі фінансових та облікових дисциплін.

Основною метою проходження навчальної практики зі спеціальності є закріплення у студентів теоретичних знань і практичних навичок із дисциплін професійного напрямку.

Основними завданнями студентів з цього виду практики є набуття вмінь і формування навичок з:

- методології проведення банківських операцій;
- оперування нормативно-правовими документами фінансового законодавства;
- бухгалтерського обліку та звітності в банках;
- методики розрахунків і порядку сплати податків і зборів;
- функціонування фінансів на макро- та мікрорівнях.

За результатами вивчення дисципліни здобувач повинен опанувати наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності спеціальності (СК):

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 5. Здатність застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку.

СК 6. Здатність складати й аналізувати фінансову звітність.

СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 8. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для

отримання й обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 12. Здатність використовувати новітні інструменти та технології у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 13. Здатність систематизувати облікові дані та формувати на їх основі фінансову, податкову, статистичну та іншу регламентовану звітність, забезпечуючи якісне виконання професійних функцій у підприємствах, банках та страхових установах.

Програмні результати навчання (ПР)

РН 01. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН 02. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності.

РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.

РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.

РН 07. Застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання й обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

РН 10. Застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

РН 11. Формувати й аналізувати форми фінансової звітності та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

РН 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку для досягнення спільної мети.

РН 14. Знати та застосовувати новітні технології та інструменти у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

РН 15. Демонструвати навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

РН 16. Здатність визначати пріоритети та перспективи професійної кар'єри з урахуванням потреб ринку праці, а також вільно оперувати правилами складання власного портфоліо, що сприяє успішній самореалізації та працевлаштуванню

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назва розділу теми	Кількість годин		
		Усього	Практичні заняття	Самостій на робота
Розділ 1. Фінансова діяльність фінансових установ				
1	Фінанси, їх структура і функції	12	4	8
2	Державні фінанси та їх організаційні форми	10	4	6
3	Фінанси суб'єктів господарювання	10	4	6
4	Особливості фінансової діяльності суб'єктів підприємництва різних організаційно-правових форм	8	2	6
5	Державний бюджет і бюджетне регулювання	10	4	6
6	Організація діяльності комерційного банку	10	4	6
7	Кредитні та депозитні операції	10	4	6
8	Оподаткування діяльності суб'єктів господарювання та фінансових установ	12	4	8
Разом		82	30	52
Розділ 2. Фінансова діяльність підприємств різних форм організації бізнесу і форм власності				
9	Обчислення основних статистичних показників	10	4	6
10	Формування та використання фінансових ресурсів підприємств	10	4	6
11	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	10	4	6
12	Оборотні кошти та їх організація на підприємствах	10	4	6
13	Організація проведення грошових розрахунків підприємств	10	4	6
14	Доходи підприємств різних видів	8	2	6
15	Формування витрат підприємств різних Видів. Формування і розподіл прибутку підприємств	12	4	8
17	Персонал підприємства та його оцінка	8	2	6
18	Фінансове планування та прогнозування на підприємствах	12	4	8
19	Характеристика інформаційних систем і технологій у фінансах	8	2	6
Разом		98	34	64
ВСЬОГО		180	64	116

Форми підсумкового контролю – залік

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Розділ 1. Фінансова діяльність фінансових установ

Тема 1. Фінанси, їх структура і функції

Характеристика: Вивчення теоретичних засад функціонування фінансів як фундаментальної економічної категорії. Розглядається роль фінансів у процесі створення, розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту (ВВП). Особлива увага приділяється структурі фінансової системи України, взаємозв'язку між її окремими ланками (державні фінанси, фінанси домогосподарств, фінанси підприємств) та впливу фінансової політики на стабільність національної економіки.

Що повинен знати студент:

- Сутність фінансових відносин та об'єктивні причини їх виникнення.
- Класифікацію функцій фінансів: розподільчу, контрольну та стимулюючу.
- Елементи фінансового механізму: фінансові методи, важелі, правове та інформаційне забезпечення.
- Склад та структуру сучасної фінансової системи України.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Еволюція поглядів на природу фінансів у працях вітчизняних та зарубіжних вчених.
2. Аналіз фінансової політики України в умовах воєнного стану та економічної нестабільності.
3. Вплив цифрових активів та криптовалют на класичну структуру фінансової системи.

Студенти повинні вміти:

- Скласти схему взаємодії різних ланок фінансової системи.
- Аналізувати динаміку основних макроекономічних показників, що характеризують стан фінансів країни.
- Визначати напрями реалізації фінансової політики на поточному етапі.

Тема 2. Державні фінанси та їх організаційні форми

Характеристика: Охоплює вивчення механізмів акумуляції грошових коштів у руках держави для виконання її функцій. Студенти досліджують склад централізованих і децентралізованих фондів, систему державного кредиту та управління державним боргом. Розглядається організаційна структура органів управління державними фінансами (Міністерство фінансів, Державна казначейська служба, Рахункова палата).

Що повинен знати студент:

- Склад державних фінансів: бюджетна система, державні цільові фонди, державний кредит.
- Джерела формування державних доходів та пріоритетні напрями видатків.
- Методи управління внутрішнім та зовнішнім державним боргом.
- Функції Державної казначейської служби в системі виконання бюджету.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Діяльність позабюджетних фондів України: проблеми наповнення та ефективності використання.
2. Порівняльний аналіз рівнів державного боргу України та країн ЄС.
3. Роль міжнародної фінансової допомоги у структурі державних фінансів.

Студенти повинні вміти:

- Класифікувати державні видатки за функціональною та економічною ознаками.
- Розраховувати показники боргового навантаження на економіку.
- Оцінювати роль державних цільових фондів у соціальному захисті населення.

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання

Характеристика: Аналіз фінансових відносин, що виникають у процесі безпосередньої виробничо-торговельної діяльності підприємств. Тема фокусується на принципах комерційного розрахунку, самофінансування та матеріальної відповідальності. Розглядається процес перетворення грошових ресурсів у капітал та кругообіг фінансових активів компанії.

Що повинен знати студент:

- Сутність та функції фінансів підприємств у ринковій економіці.
- Джерела формування фінансових ресурсів (власні, залучені, запозичені).
- Принципи організації фінансової діяльності (економічна ефективність, ліквідність, платоспроможність).
- Зміст та структуру фінансового капіталу підприємства.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Вплив інфляційних процесів на фінансовий стан вітчизняних підприємств.
2. Проблеми фінансового оздоровлення (санації) підприємств у кризових умовах.
3. Оцінка вартості залучення капіталу з різних джерел.

Студенти повинні вміти:

- Визначати оптимальне співвідношення між власним та запозиченим капіталом (ефект фінансового важеля).
- Аналізувати склад та структуру пасивів підприємства.
- Оцінювати фінансову незалежність суб'єкта господарювання на основі звітності.

Тема 4. Особливості фінансової діяльності суб'єктів підприємництва різних організаційно-правових форм

Характеристика: Вивчення специфіки формування статутного капіталу та розподілу прибутку в залежності від юридичного статусу підприємства. Охоплюються особливості фінансів акціонерних товариств (випуск акцій, виплата дивідендів), товариств з обмеженою відповідальністю, державних та приватних підприємств, а також кооперативів.

Що повинен знати студент:

- Порядок формування та зміни статутного капіталу в АТ та ТОВ.
- Механізм емісії цінних паперів як інструмент залучення інвестицій.
- Особливості фінансів державних унітарних підприємств та комунальних установ.
- Специфіку фінансової відповідальності засновників у різних типах товариств.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Дивідендна політика акціонерних товариств: переваги та недоліки різних стратегій.
2. Фінансові аспекти діяльності фермерських господарств та кооперативів.
3. Особливості корпоративного управління у великих компаніях України.

Студенти повинні вміти:

- Розрізняти права акціонерів та учасників ТОВ щодо отримання частки прибутку.
- Аналізувати установчі документи на предмет фінансових зобов'язань власників.
- Оцінювати інвестиційну привабливість підприємства на основі його правової форми.

Тема 5. Державний бюджет і бюджетне регулювання

Характеристика: Детальне вивчення бюджетної системи України, бюджетного устрою та бюджетного процесу. Розглядаються методи бюджетного регулювання: міжбюджетні трансферти (дотації, субвенції), податкові пільги та перерозподіл коштів між державним та місцевими бюджетами в рамках децентралізації.

Що повинен знати студент:

- Структуру Бюджетного кодексу України та етапи бюджетного періоду.
- Класифікацію доходів та видатків бюджету.
- Причини виникнення бюджетного дефіциту та джерела його покриття.

- Сутність та методи бюджетного вирівнювання на рівні регіонів.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: досвід впровадження.
2. Аналіз ефективності місцевих бюджетів у контексті реформи децентралізації.
3. Вплив дефіциту державного бюджету на рівень інфляції та стабільність гривні.

Студенти повинні вміти:

- Здійснювати аналіз виконання бюджету за доходами та видатками (горизонтальний та вертикальний аналіз).
- Визначати тип бюджетної політики (стимулююча або стримуюча).
- Працювати з даними порталу «Open Budget» для моніторингу державних витрат.

Тема 6. Організація діяльності комерційного банку

Характеристика: Розгляд банку як специфічного фінансового посередника. Вивчається внутрішня структура банку, порядок отримання банківської ліцензії, взаємодія з Національним банком України (НБУ) та управління банківськими ризиками. Велика увага приділяється забезпеченню фінансової стійкості та надійності банківських установ.

Що повинен знати студент:

- Класифікацію операцій комерційного банку (пасивні, активні, комісійно-посередницькі).
- Нормативи регулювання діяльності банків, встановлені НБУ (капітал, ліквідність, кредитна позиція).
- Порядок формування банківських резервів.
- Систему страхування вкладів фізичних осіб.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Впровадження стандартів Basel III у банківську систему України.
2. Трансформація банківських послуг: необанки та мобільний банкінг.
3. Державні банки в Україні: частка на ринку та особливості функціонування.

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати основні показники прибутковості банку (маржа, комісійний дохід).
- Аналізувати баланс банку та структуру його власного капіталу.
- Оцінювати дотримання банком економічних нормативів НБУ.

Тема 7. Кредитні та депозитні операції

Характеристика: Вивчення технології надання кредитів та залучення депозитів. Розглядається кредитний процес: від подання заявки та оцінки кредитоспроможності позичальника до моніторингу виконання умов договору та стягнення заборгованості. Також аналізується депозитна політика банку та формування ресурсної бази.

Що повинен знати студент:

- Види кредитних продуктів для фізичних та юридичних осіб (овердрафт, лізинг, іпотека).
- Методи забезпечення кредитів (застава, порука, гарантія).
- Класифікацію депозитів за термінами та умовами зняття коштів.
- Порядок нарахування простих та складних відсотків.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Проблеми управління проблемною заборгованістю (NPL) у портфелях банків.
2. Державні програми підтримки кредитування (наприклад, «Доступні кредити 5-7-9%»).
3. Оцінка впливу облікової ставки НБУ на вартість кредитів та депозитів.

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати ефективну відсоткову ставку за кредитом.
- Проводити оцінку фінансового стану позичальника на основі фінансової звітності.

- Скласти графік погашення кредиту (аннуїтетна та класична схеми).

Тема 8. Оподаткування діяльності суб'єктів господарювання та фінансових установ

Характеристика: Охоплює вивчення податкового середовища, в якому працюють підприємства та фінансові інституції. Розглядаються механізми нарахування та сплати загальнодержавних і місцевих податків, а також специфіка оподаткування банків та страхових компаній. Вивчається вплив податкового навантаження на інвестиційну активність бізнесу.

Що повинен знати студент:

- Елементи податкової системи: об'єкт, суб'єкт, база, ставка, пільги.
- Механізм справляння ПДВ, податку на прибуток підприємств та ПДФО.
- Спрощену систему оподаткування, обліку та звітності (групи єдиного податку).
- Специфіку нарахування ЄСВ та його роль у фінансуванні соціальних фондів.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Міжнародний досвід протидії розмиванню податкової бази (план BEPS).
2. Податкові перевірки та відповідальність за порушення податкового законодавства.
3. Особливості оподаткування фінансового сектору (банки, інвестиційні фонди).

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати суму податку на прибуток на основі бухгалтерських даних.
- Визначати суму ПДВ до сплати (податкове зобов'язання мінус податковий кредит).
- Заповнювати основні форми податкової звітності для різних груп платників.

Розділ 2. Фінансова діяльність підприємств різних форм організації бізнесу і форм власності

Тема 1. Обчислення основних статистичних показників

Характеристика: Оволодіння статистичним інструментарієм є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Студенти вивчають методи кількісного аналізу економічних явищ, що дозволяє виявляти закономірності розвитку підприємства, оцінювати ризики та прогнозувати майбутні результати. Тема охоплює роботу з рядами динаміки, вивчення взаємозв'язків між показниками та використання статистичних групувань для сегментації даних.

Що повинен знати студент:

- Види статистичних величин (абсолютні, відносні, середні).
- Показники варіації (дисперсія, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації).
- Методику розрахунку індексів (індивідуальні та агрегатні індекси цін, фізичного обсягу, вартості).
- Правила побудови та аналізу рядів динаміки.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Кореляційно-регресійний аналіз як метод дослідження зв'язку між фінансовими показниками.
2. Використання вибіркового методу у фінансових перевірках та аудиті.
3. Графічні методи візуалізації статистичних даних у фінансовій звітності.

Студенти повинні вміти:

- Обчислювати середні величини (арифметичну, хронологічну) для аналізу залишків на рахунках.
- Визначати темпи росту та приросту прибутку, доходу, витрат.
- Робити висновки щодо стійкості фінансових процесів на основі коефіцієнта варіації.

Тема 2. Формування та використання фінансових ресурсів підприємств

Характеристика: Вивчення архітектури фінансового капіталу підприємства. Розглядається процес залучення коштів з внутрішніх (прибуток, амортизація) та зовнішніх джерел (кредити, емісія акцій). Велика увага приділяється питанню оптимізації структури капіталу, що безпосередньо впливає на ринкову вартість компанії та її фінансову незалежність.

Що повинен знати студент:

- Класифікацію джерел фінансування підприємства.
- Склад та порядок формування статутного, резервного та додаткового капіталу.
- Сутність нерозподіленого прибутку як джерела самофінансування.
- Методи оцінки середньозваженої вартості капіталу (\$WACC\$).

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Альтернативні джерела фінансування: краудфандинг та венчурний капітал.
2. Політика залучення позикового капіталу: лізинг проти банківського кредиту.
3. Вплив фінансового важеля на рентабельність власного капіталу.

Студенти повинні вміти:

- Оцінювати структуру пасивів за даними бухгалтерського балансу (Форма №1).
- Розраховувати коефіцієнти фінансової автономії, маневреності та концентрації власного капіталу.
- Визначати потребу підприємства у зовнішньому фінансуванні.

Тема 3. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Характеристика: Розгляд циклу життя необоротних активів — від моменту їх придбання до вибуття. Студенти вивчають, як підприємство фінансує капітальні інвестиції, як нараховується амортизація та як вона накопичується як джерело для майбутньої модернізації обладнання. Особлива увага приділяється управлінню інвестиційними проектами та оцінці ефективності використання основних фондів.

Що повинен знати студент:

- Класифікацію та види оцінки основних засобів (первісна, переоцінена, ліквідаційна вартість).
- Методи нарахування амортизації згідно з НП(С)БО та Податковим кодексом.
- Показники ефективності використання: фондовіддача, фондомісткість, рентабельність активів.
- Джерела фінансування капітальних ремонтів та реконструкції.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Моральне та фізичне зношування активів в умовах стрімкого технологічного прогресу.
2. Фінансовий лізинг як інструмент оновлення матеріально-технічної бази.
3. Особливості оцінки нематеріальних активів (гудвіл, патенти, ліцензії).

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати амортизаційні відрахування (прямолінійний, прискорений методи).
- Проводити аналіз технічного стану основних засобів (коефіцієнти зносу та оновлення).
- Оцінювати термін окупності інвестицій у нове обладнання.

Тема 4. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах

Характеристика: Управління оборотним капіталом (запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами) для підтримки ліквідності підприємства. Студенти досліджують, як надлишок оборотних коштів призводить до їх неефективного використання, а дефіцит — до зупинки виробництва та втрати платоспроможності.

Що повинен знати студент:

- Склад та класифікацію оборотних активів.
- Методи нормування оборотних коштів у виробничих запасах та незавершеному виробництві.

- Показники оборотності (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту).
- Економічне значення прискорення оборотності коштів.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Стратегії управління дебіторською заборгованістю: кредитна політика та інкасація.
2. Оптимізація виробничих запасів: модель \$EOQ\$ (економічно обґрунтований розмір замовлення).
3. Вплив чистого робочого капіталу на фінансову стійкість фірми.

Студенти повинні вміти:

- Визначати потребу підприємства в оборотних коштах.
- Розраховувати тривалість операційного та фінансового циклів.
- Аналізувати склад дебіторської заборгованості за термінами виникнення.

Тема 5. Організація проведення грошових розрахунків підприємств

Характеристика: Вивчення грошового обороту підприємства. Студенти знайомляться з правилами здійснення розрахунків з контрагентами, бюджетом та працівниками. Розглядаються сучасні банківські інструменти, електронні платежі та особливості роботи з іноземною валютою.

Що повинен знати студент:

- Форми безготівкових розрахунків: платіжні інструкції, акредитиви, інкасо, чеки.
- Порядок ведення касових операцій у національній та іноземній валюті.
- Вимоги законодавства щодо граничних сум готівкових розрахунків.
- Сутність та механізм застосування факторингу.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Переваги та ризики використання корпоративних платіжних карток.
2. Розвиток системи дистанційного банківського обслуговування (Client-Bank, Open Banking).
3. Управління грошовими потоками в умовах валютних обмежень.

Студенти повинні вміти:

- Оформляти основні розрахункові документи.
- Перевіряти правильність ведення касової книги та звітів про використання коштів.
- Контролювати своєчасність надходження платежів та виконання зобов'язань перед постачальниками.

Тема 6. Доходи підприємств різних видів

Характеристика: Аналіз результативності господарської діяльності через призму доходів. Студенти вивчають структуру виручки, методи її визнання у бухгалтерському обліку та фактори, що впливають на обсяг реалізації продукції (цінова політика, обсяги виробництва, якість).

Що повинен знати студент:

- Класифікацію доходів (від основної діяльності, інвестиційні, фінансові).
- Порядок формування чистого доходу (виручка мінус ПДВ, акцизи та знижки).
- Методи ціноутворення та їх вплив на загальний дохід підприємства.
- Зміст звіту про фінансові результати (Форма №2).

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Аналіз структури доходів у сервісних компаніях порівняно з промисловими гігантами.
2. Вплив курсових різниць на доходи підприємств-експортерів.
3. Доходи від участі в капіталі та фінансові інвестиції.

Студенти повинні вміти:

- Проводити факторний аналіз доходу від реалізації.

- Розраховувати питому вагу різних видів діяльності у загальній структурі доходів.
- Прогнозувати обсяги доходів на основі аналізу ринкової кон'юнктури.

Тема 7. Формування витрат підприємств. Формування і розподіл прибутку

Характеристика: Центральна тема фінансового менеджменту. Вивчається механізм перетворення доходів у прибуток шляхом оптимізації витрат. Розглядається класифікація витрат за статтями та елементами, а також процес розподілу чистого прибутку на дивіденди, капіталізацію та резерви.

Що повинен знати студент:

- Класифікацію витрат на постійні, змінні, прямі та непрямі.
- Порядок формування виробничої собівартості.
- Види прибутку: валовий, операційний, прибуток до оподаткування та чистий прибуток.
- Напрями розподілу чистого прибутку підприємства.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Метод \$Direct-Costing\$ в управлінському обліку витрат.
2. Податковий аспект розподілу прибутку: оподаткування дивідендів.
3. Проблеми збитковості підприємств та шляхи виходу з фінансової кризи.

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати собівартість одиниці продукції.
- Знаходити точку беззбитковості (поріг рентабельності) графічним та аналітичним методами.
- Визначати рівень рентабельності продажів та виробництва.

Тема 8. Персонал підприємства та його оцінка

Характеристика: Економіка праці у фінансовому контексті. Вивчається ефективність використання людського капіталу через систему показників продуктивності та витрат на оплату праці. Розглядається вплив системи мотивування на загальні фінансові результати підприємства.

Що повинен знати студент:

- Показники руху персоналу (коефіцієнти плинності, прийому, вибуття).
- Методи розрахунку продуктивності праці (виробіток та трудомісткість).
- Форми та системи оплати праці (відрядна, погодинна, бонусні системи).
- Структуру фонду оплати праці.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Сучасні KPI (ключові показники ефективності) для фінансових служб.
2. Вплив автоматизації на скорочення операційних витрат на персонал.
3. Соціальні пакети як інструмент фінансової мотивації.

Студенти повинні вміти:

- Розраховувати середньооблікову чисельність працівників.
- Проводити аналіз співвідношення темпів росту продуктивності праці та середньої заробітної плати.
- Визначати вплив чисельності персоналу на обсяги випуску продукції.

Тема 9. Фінансове планування та прогнозування на підприємствах

Характеристика: Побудова фінансової моделі майбутнього розвитку. Студенти вчаться складати бюджети, узгоджувати стратегічні цілі з реальними фінансовими можливостями та готувати плани руху грошових коштів для уникнення касових розривів.

Що повинен знати студент:

- Види фінансових планів (перспективні, поточні, оперативні).
- Методику розробки бюджету доходів і витрат (\$P&L\$) та бюджету руху грошових коштів (\$Cash\ Flow\$).

- Сутність та етапи бюджетування.
- Методи прогнозування фінансових показників (екстраполяція, моделювання).

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. "Гнучкі" бюджети та їх роль в умовах невизначеності ринку.
2. Сценарне планування: розробка песимістичного, оптимістичного та базового варіантів розвитку.
3. Центри фінансової відповідальності (\$ЦФБ\$) у структурі підприємства.
Студенти повинні вміти:
 - Скласти плановий баланс підприємства.
 - Розраховувати потребу у фінансуванні на основі методу відсотка від продажів.
 - Проводити план-фактний аналіз (аналіз відхилень).

Тема 10. Характеристика інформаційних систем і технологій у фінансах

Характеристика: Вивчення технологічного фундаменту сучасної фінансової діяльності. Охоплює використання ERP-систем, спеціалізованого софту для бухгалтерського та податкового обліку, а також інструментів Business Intelligence (BI) для візуалізації фінансових даних.

Що повинен знати студент:

- Архітектуру сучасних інформаційних систем управління підприємством (ERP).
- Функціональні можливості систем електронного документообігу.
- Вимоги до кібербезпеки фінансових даних.
- Роль Big Data у фінансовому прогнозуванні.

Самостійна робота — питання для вивчення:

1. Використання хмарних технологій для ведення фінансового обліку.
2. Можливості Power BI та Tableau для створення фінансових дашбордів.
3. Блокчейн-технології в аудиті та розрахунках.

Студенти повинні вміти:

- Працювати зі складними формулами та зведеними таблицями в MS Excel.
- Використовувати фільтри та запити у базах даних для пошуку фінансової інформації.
- Створювати автоматизовані звіти за допомогою сучасного програмного забезпечення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Оцінювання результатів проходження практики здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти, їх здатності застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності, а також уміння аналізувати, узагальнювати та презентувати результати виконаної роботи.

У процесі проходження практики здобувачі освіти зобов'язані виконати комплекс практичних завдань, передбачених програмою практики, які спрямовані на формування та закріплення професійних компетентностей. Практичні завдання включають вирішення ситуаційних та проблемно-орієнтованих завдань, що моделюють реальні умови професійної діяльності, заповнення первинної, облікової та звітної документації, проведення аналітичних досліджень, а також виконання необхідних економічних і фінансових розрахунків.

Під час виконання практичних завдань оцінюється здатність здобувачів освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, приймати обґрунтовані рішення, працювати з інформаційними джерелами, нормативно-правовими актами та професійною документацією, а також уміння аналізувати отримані результати і формувати висновки.

Оцінювання результатів навчання

Результати виконання практичних завдань відображаються у звітній документації з практики та враховуються під час підсумкового оцінювання результатів проходження практики. Результати складання підсумкового (семестрового) контролю у формі заліку оцінюються за 100-бальною шкалою за поточний контроль та переводяться у національну 5-бальну систему оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно з можливістю повторного складання» та «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни») та відповідні оцінки ECTS («A», «B», «C», «D», «E», «FX», «F»).

Поточне оцінювання та самостійна робота		Залік разом
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	
T1 –T8	T9 –T-19	
40 (8*5)	60 (10*6)	100
40	60	100

T1, T2... T18– теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики для заліку	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Методи навчання

Лекції презентації, семінарські (практичні) заняття, тести, розв'язання проблемно-орієнтованих завдань (кейсів), участь у дискусіях та обговореннях, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, самостійна робота, робота з конспектом, науковою та учбовою літературою, інформаційними та Інтернет-ресурсами

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua/>.
2. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://dasu.gov.ua/>.
3. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
4. Державна податкова служба України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://tax.gov.ua/>.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fbss.khmnua.edu.ua/>.
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mof.gov.ua/>.
8. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/>.
9. Національний банк України. Наглядова статистика ® Згруповані балансові залишки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist](https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist).
10. Національний банк України. Наглядова статистика ® Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
11. Офіційний сайт банку.
12. Офіційний сайт конкретного підприємства.
13. Офіційний сайт страхової компанії. 14. Пенсійний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pfu.gov.ua/>.
15. Річний звіт банку (або на сайті банку може ще називатися «Фінансова звітність»).
16. Річний звіт страхової компанії (або на сайті страхової компанії може ще називатися «Фінансова звітність»).
17. Сайт «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/incometax/>.
18. Факультет економіки і управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://feu.khmnua.edu.ua/>.
19. Фонд соціального страхування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index>.
20. Хмельницький національний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://khmnua.edu.ua/>.